

Reisverslag Polen

2019

Polen heeft een oppervlakte van 312.679 km².

Er zijn ongeveer 38.430.000 inwoners (2017) bevolkingsdichtheid 123 inw./km².

'Polen, fietsen tussen oorlogsherinneringen en nog veel meer'

Mijn totale afstand gefietst tijdens deze reis door Polen is 2.094 kilometer,
met een totaal van 9.863 hoogtemeter .

Fietsreis 2019

~

POLEN

DE VOORBEREIDING

Polen, een land dat weinigen echt goed kennen, dan al zeker niet als vakantiebestemming, en dus een land dat niet zomaar als eerste in je opkomt om er op reis te gaan. Ook ik ken de geschiedenis van Polen te weinig, van een land dat al eeuwen geklemd zit tussen "Oost" en "West", maar een reis naar Polen/Polska is een reden om er me in te verdiepen. Ja, zelfs een noodzaak voor mij, want ik wil niet zomaar "plaatjes" en "monumentjes" gaan kijken, Ik wil de achtergrond ervan kennen, de voorgeschiedenis van slagvelden, het ontstaan van de steden met hun historische plaatsen en gebouwen, de oorzaak van een natuurfenomeen, ... maar ook deel uitmaken van het gewone dagelijkse leven, contact met de lokale bevolking, ..., daar heb ik nog veel over op te zoeken, te lezen en bij te leren.

Maar gezien de grillige geschiedenis, met de eeuwenoude, maar dikwijls gerestaureerde steden, de vele herinneringen aan oorlog en holocaust, de beschermde natuurparken, het leven in de straat en op het platteland, ... is er toch wel heel wat te zien en veel variatie binnen het land.

Het is nog niet gekend als fietsland, dus voorzichtigheid geboden, maar het blijkt dat je er als fietsreiziger toch wel vriendelijk en gastvrij onthaald wordt, ze zien je niet als een echte toerist. Een fietsreis kan ik hier dan ook zonder problemen inplannen, en dat is voor mij nog steeds de beste manier om een land te bereizen, te leren kennen en meer in detail te zien. Het grootste deel van het land is vrij vlak, met uitzondering van de Karpaten in het zuid-oostelijke deel met de hoogste toppen in het Tatragebergte, waar er zelfs skigebieden zijn, maar ook door dit deel wil ik wel een paar dagen fietsen ... klimmen en afdalen... genieten. Variatie binnen mijn reis van een maand blijft toch wel belangrijk, van stad naar platteland, van vlakke naar gebergte, van historisch naar modern, van inspanning naar ontspanning, ... en ik heb een voor gevoel dat dit hier alles aanwezig is.

Natuurlijk heb je wel al eens van "Auschwitz" gehoord en van de gruwelijke geschiedenis daaromtrent, en er zijn nog wel meer dergelijke plaatsen die aan de oorlog herinneren; wat daar allemaal gebeurd is wil de wereld nooit meer meemaken. En een plaats die ondertussen, via een omweg, ook op mijn reisplanning staat is de "Wolfsschanze" waar Hitler een hoofdkwartier had tijdens de oorlog. En een nieuw woord voor mij, dat ik bij mijn opzoekwerk regelmatig tegenkom is "Hitlerowski" dat je vertaalt als "Nazi" wat dan ook letterlijk en figuurlijk een rode draad door deze reis zal worden. Gelukkig is die oorlog reeds lang achter de rug en zijn het enkel nog herinneringen die overblijven, maar die zeker ook moeten bewaard blijven voor de volgende generaties.

Daarnaast zie ik ook wel veel gezellige plaatsen, zowel in kleine dorpjes waar de tijd bleef stilstaan, als in grote steden die ten volle gemoderniseerd zijn. Trouwens, enkele van die grote steden die ik wil bezoeken (Gdansk, Warszawa, Krakow) vormen de basis van mijn reis, hier

tussen en hier rond zal ik dan mijn route plannen. En gezien de afstand van een fietsroute die deze drie steden met mekaar verbindt slechts 750 km bedraagt, kan ik dit meer dan verdubbelen door links en rechts nog heel wat andere bezienswaardigheden in mijn schema op te nemen. Deze uitbreiding zie ik vooral langs het oosten, richting Wit-Rusland/Belarus en Oekraïne/Ukrajina, met in de laatste week ook nog een bocht naar het zuiden, richting Slowakije/Slovensko.

HET REISVERSLAG

Kort en krachtig om dit verslag te beginnen: de oorlogsgeschiedenis van Polen is "verschrikkelijk" geweest. En dat is nog zacht uitgedrukt, want "onmenselijk" is dichterbij wat er gebeurd is, er is nu nog veel zichtbaar aanwezig in het hele land. Alles dat Pools of Joods was werd vernietigd door de Duitsers, alles dat iets of wat Duits getint was werd vernietigd door de Russen. Weinig steden bleven hierdoor nog overeind aan het einde van de tweede wereldoorlog, en de Joden waren ondertussen ook grotendeels uitgeroeid.

Gelukkig worden de sporen die hiervan nog te zien zijn op een aantal historisch "gruwelijke" plaatsen nu bewaard, beschermd en goed onderhouden zodat de volgende generaties kunnen zien wat zich hier afgespeeld heeft. Trouwens, veel van deze sites worden druk bezocht door jong en oud, zowel door de Poolse bevolking zelf als door toeristen uit alle landen van Europa en zelfs uit alle andere werelddelen.

Sinds ik in 2002 voor het eerst buiten Europa ben gaan fietsen, was dit nu toch wel een heel korte vlucht om vanuit Brussel-Zuid (Charleroi) naar naar het Poolse Krakow (Balice) te vliegen (ongeveer 2 uur voor een afstand in vogelvlucht van 1100 km). Maar doordat ik een fietsroute gepland heb die start in Gdansk en eindigt in Krakow, had ik vooraf ook nog een treinticket geboekt om me met de IC-trein van Krakow Główny naar het centrum van Gdansk te verplaatsen, en dit nam wel wat meer tijd in beslag (ongeveer 5 ½ uur voor een afstand van bijna 550 km).

Dus van mijn eerste reisdag, met hier en daar wat wachten, plus een half uurtje om bij aankomst mijn fiets rijklaar te maken, en dan zoeken naar een passend hotelletje in het centrum van Gdansk, bleef er van mijn reistijd niet veel genietijd meer over. Nu was het niet zoals aankomen in een ver of exotisch land, veel tijd om me aan te passen had ik hier ook niet echt nodig, want Polen hoort bij Europa en Gdansk voelt dan nog meer Europees aan dan de rest van het land.

Met 3 overnachtingen in Gdansk heb ik voldoende tijd om de stad en omgeving (driestad Gdansk-Sopot-Gdynia) te bezoeken. Gdansk moet altijd al een fantastische stad geweest zijn, en in de middeleeuwen was het één van de belangrijkste Hanzesteden (samen met o.a. Brugge,

Groningen, Hamburg, Krakau, Stockholm, Keulen, Dinant, ... om maar enkele bekende namen te noemen van de ongeveer 200 actieve Hanzesteden). Ze vormden een heel sterk handelsnetwerk en werden zeer machtig. Ten tijde van Karel V kwam er hierdoor zelfs een eerste idee van een verenigd Europa.

Maar hier in Gdansk werden ook de eerste schoten van de tweede wereldoorlog gelost en hierna de gebouwen voor bijna 90% verwoest. Deze zijn ondertussen al voor meer dan 90% gerestaureerd of heropgebouwd, in veel gevallen volgens de originel plannen. Gdansk is een stad waar zelfs tot tweemaal toe een wereldrevolutie begon, want de eerste schoten in WO-II werden hier afgevuurd. Maar het is ook de stad van de scheepswerf "Stocznia Gdanska" met de oprichting van Solidarnosc door vakbondsleider Lech Walesa die later zelfs president van Polen werd. Hier begon dus ook de afbrokkeling van de "Muur" en de val van het communistisch systeem binnen Europa. Het volledige land gaat met grote stappen vooruit (met de grote steden op kop, mede dank zij de financiële steun van de EU) en zijn op weg om één van de sterkste spelers binnen Europa te worden. Het is dus wel duidelijk dat het communisme dit land ook geen deugd gedaan heeft.

Dus sorry, maar waar is Poetin nu nog mee bezig om dit in Rusland staande te houden, en hiermee de bevolking, met gemiddeld toch een vrij lage levensstandaard, van de vooruitgang uit te sluiten. Tenslotte is dit op middellange termijn (zeg maar voor de opvolger van Vladimir) toch niet vol te houden. Alleen vrees ik dat het niet zonder slag of stoot zal gebeuren, waarmee de gewone burger nog eens het slachtoffer zal worden. Dus een voorbeeld van hoe eigenbelang en grootheidswaanzin een volledig land in de ban houdt en kan lamleggen, dit lijkt Afrika wel, waar de dictaturen hetzelfde doen.

Iedereen die Polen bezocht heeft is het erover eens dat er zoveel te zien is, met zoveel geschiedenis, met zoveel ongekende hoekjes en kantjes, met zoveel historische steden en daar bovenop nog een ongeëvenaarde inspanning bij de heropbouw van hun land en de restauratie van de oude gebouwen in elke stad. Je ontdekt er ook dat een holocaust nog een graad erger is dan een oorlog. Ik kan het nog altijd niet begrijpen hoe ver de mensheid kon gaan, "tot wat een mens in staat is" om zoiets te bedenken en dan nog uit te voeren of eraan mee te helpen. Alhoewel ik ook beseft dat vele van de gewone soldaten met moeite wisten aan welke wreedheid ze medeplichtig waren, en daarenboven zelfs geen andere keuze hadden, want anders kwamen ze al vlug aan de andere kant terecht en werden ook mee uitgeschakeld.

Je kan er niet omheen, in Polen kom je overal sporen tegen van WO-II, ik noem het zelfs "de zwartste bladzijde uit onze geschiedenis" en dit doet me, zo ver van huis, toch ook terugdenken aan dicht bij huis: een simpele muur in Vinkt (deelgemeente van Deinze) waar je geconfronteerd wordt met de harde waarheid, de executie van onschuldige burgers, en waar dit nog eens benadrukt wordt door een monument met een overduidelijk bijschrijft "Waartoe de mens in staat is".

Wat dan in Polen op meerdere plaatsen gebeurde, overtreft dit dan nog in een groot veelvoud. Hier werden in elke stad honderden, tot soms duizenden, onschuldige Joden naar een

concentratie- of een vernietigingskamp gestuurd en daar kwamen er nog weinig levend uit, men schat dat er meer dan 6 miljoen Joden vermoord, vergast of verbrand werden, terwijl deze oorlog wereldwijd meer dan 55 miljoen mensenlevens heeft gekost. Ja, dan hoofdzakelijk nog jonge mensen, deze "zwarte bladzijde" kan moeilijk "nog zwarter" worden. Want de wereld nu, met Al Qaida, Islamitische Staat, Boko Haram, ... en nog meer dergelijke extremistische bewegingen, dat is erg, onvoorspelbaar en onzeker voor de huidige generaties. Maar wat ik hier in Polen in detail gezien heb, dat overtreft dit nog in vergrotende trap, en het werd zelfs politiek georkestreerd. Hoe kon, en kan nog steeds, een volk geïndoctrineerd worden door een paar heethoofden, of in de praktijk door enerzijds grote egoïsten of anderzijds een religie, want ja, macht en religie zijn zowat de enige aanleiding tot welke oorlog dan ook, en hierdoor heeft men steeds een dekmantel voor hun daden "Waartoe de mens in staat is".

Goed dat het dagelijks eten zware kost is in Polen, want ik had dit nodig na het vele fietsen, en met 2.094 kilometer is dit toch wel de langste fietsreis die ik gemaakt heb. Of andersom kan het ook, goed dat ik veel gefietst heb, want ik kreeg daar dagelijks zware kost voorgeschoteld. Maar hoe dan ook, het ene compenseerde daar wel het andere. En tenslotte is de Poolse keuken toch heel lekker, met wel een groot verschil tussen de moderne restaurants in de steden en de volkse eethuizen in de dorpen van het binnenland.

In zowat elke stad vind je meer pizza, kebab, chinees, sushi of burgers, dan de echt originele Poolse keuken, waarvan hun "Pierogi" in veel verschillende smaken toch wel het meest gegeten Poolse gerecht is. Ja ik zag zelfs in zowat elke stad een 'Frytskie Belgijski' een echte Belgische frituur waar men de frieten serveert in een puntzak. Toch heb ik meestal gezocht om zo lokaal mogelijk te gaan eten, waarbij ik een paar keer een 'bar mleczn' of melkbar gekozen heb, en in bepaalde steden zelfs eindigde in een Joods restaurant. Ook wel een aanrader, anders dan Pools, maar wel een deel van het Poolse landschap, en zelfs een reden om eens op te zoeken als ik later misschien ergens in een 'Joods land' kan gaan fietsen.

Trouwens, hun bieren heb ik ook kunnen waarderen, maar dan enkel na het fietsen, eerst een slaappleats zoeken en een gezellig terrasje vond ik daarna ook wel vlug. Soms kon ik niet langer wachten en dronk er al ééntje vóór het douchen, gezien de temperatuur in juni daar al opliep tot boven de 30°C. Het valt me wel op dat elke stad hier toch wel een eigen brouwerij heeft, met zelfs meerdere soorten bier (meestal type Pils) en uitzonderlijk ook wel een hoppig, smaakvol zwaarder bier (soms zelfs 7% tot 8% alcohol), ideaal achteraf na een stadsbezoek en nadat de eerste dorst gelest was.

Maar belangrijk voor de positieve noot tijdens deze reis, ik zag hier in Polen toch veel meer mooie en gezellige plaatsen, met vriendelijke en gastvrije mensen, ... alles vol levensvreugde en gericht naar de toekomst. Elke stad heeft hier meerdere groene parken, en vooral een groot centraal plein waar de horeca op volle toeren draait, een drankje, een ijsje, een maaltijd, ... noem maar op, het is hier te vinden en buiten de toeristische plaatsen nog voor een klein prijsje.

De Poolse toekomst ziet er ondertussen al veel mooier uit nu hun communistisch tijdperk achter de rug is.

Alles begon met de revolutie vanuit de ontevreden bevolking, waarvan ik me de protesten van 1976 tot 1989 nog goed herinner, opgezet door "Lech Walesa" een arbeider van de scheepswerven in Gdansk. Nadien werd hij leider van de vakbond Solidarnosc en kreeg de Nobelprijs voor de vrede, hij bracht het later zelfs tot eerste democratisch verkozen president van Polen (van 1990 tot en met 1995). Lech Walesa, mag gezien worden als de grondlegger van het huidige vrije Polen, samen met Karol Józef Wojtyła die als Poolse paus Johannes Paulus II een enorme invloed had op de strijdbaarheid van de bevolking bij de uitwerking om van Polen een democratie te maken.

Hier is het verschil tussen de stedelijke en landelijke gebieden toch nog wel iets groter dan in West-Europa, alhoewel Polen ook deel uitmaakt van de Europese Unie. Er zijn streken waar men nog wat achterstand heeft, modernisatie is hier nog niet volledig doorgedrongen en moet nog verder ontplooid worden. Het leven is op deze plaatsen zowat vergelijkbaar met het leven zoals het een halve eeuw geleden bij ons was (en ik kan het wel vergelijken, want het is al vele jaren geleden dat ik mijn vijftigste verjaardag gevierd heb).

En gezien ik met het vorderen van mijn leeftijd ondertussen ook minder behoefte voel aan het echte onbezonnen avontuur, durf ik hier in een hotel of andere publieke plaats, ook al eens vragen naar hun toegangscode tot het internet, Jonge mensen begrijpen helemaal niet wat me zo lang tegenhield, maar het valt me nu nog steeds moeilijk, want het is wel duidelijk ten koste van de sociale contacten, ten koste van het avontuur en zelfs ten koste van mijn vrijheid op reis. Toch is hier zowat overal verbinding met internet mogelijk en overal gratis. Slechts in één plaatsje lukte het niet, en het antwoord op mijn vraag naar hun "Wi-Fi" was wel echt verrassend: "Neen, we hebben het geld nog niet om een auto te kopen". Misschien hadden ze het Engels niet begrepen, of was mijn kennis van het Pools dan toch niet zo goed, en heb ik hun antwoord verkeerd vertaald.

Trouwens, als ik van Lublin naar Zamosc fietste en het bord met de naam van het dorpje "Krzczonów" zag staan, ben ik ook gestopt met het proberen lezen van de Poolse plaatsnamen.

De gezellige kant van een fietsreis door Polen wil ik je echter ook niet onthouden, ach neen er waren wel meerdere gezellige kanten voor mij, en er zullen er voor iedereen nog andere zijn, afhankelijk van je eigen interesses.

Eentje ervan zijn de mooie historische centra van een aantal kleinere steden in het binnenland waar ik overnachtte (zeg maar een stad zoals Zamosc, Lublin, Elk, Tarnow, ...) waar toch niet zo heel veel buitenlandse toeristen komen en een groot deel van het originele karakter en de Poolse sfeer bewaard gebleven zijn.

Een tweede is de weidse en ongeschonden natuur tussen de verschillende steden waar ik doorfietste (langs meren, bossen, velden, ...) met het Mazurisch merenplateau als één van de hoogtepunten. En waar veel water is zijn er ook veel watervogels, met de ooievaars als het

meest opvallend, ik zag er overal nesten op een paal of op een afgedankte schoorsteen. Hiernaast een heel ander natuurlijk hoogtepunt (met heuvels, bergen, dalen, ...) was de regio Malopolska (de provincie die gekend is als Klein-Polen) waar ik door de Karpaten fietste en op de toppen van de Hoge Tatra nog sneeuw zag liggen, er zelfs skigebieden en scholen voor schansspringen zijn.

Een andere gezellige kant om van te genieten op reis, vooral na een lange fietsrit of tijdens een verdiende siesta, zijn de vele lokale brouwerijen, met soms een brouwerijcafé, brouwerijterras of brouwerijtuin, die elk hun eigen lekker biertjes brouwen (niet zoals in België met de wereldtop aan bieren van het type "Dubbel" of "Trippel", maar meestal van het betere type "Pils" zoals Zywiec, Elblag, Tatra, ...). Ik heb zelden tweemaal hetzelfde soort bier gedronken, maar keek telkens uit naar een lokaal brouwsel, en had hier dan ook nog eens de keuze uit 2 of meerdere soorten.

Dan zijn er ook nog de grote steden, tijdens de oorlog plat gebombardeerd, maar zo goed als mogelijk terug in hun oorspronkelijke staat heropgebouwd naar de historische plannen en volgens de oorspronkelijke bouwstijlen (zoals Gdansk, Warszawa, Krakow, ...). En bijvoorbeeld in Warschau waren hiervoor de vele schilderijen met stadszichten van de Italiaanse schilder "Canaletto" heel nuttig.

Veel middelgrote steden die gebombardeerd werden, zijn nog volop bezig aan de heropbouw, waar alleen de kerken en pleinen volgens de originele plannen heringericht werden, en hier dan verder in de meeste straten gebouwen met moderne architectuur te zien zijn, ook mooi, helemaal niet eentonig en met veel kleur en afwisseling.

Er zijn ook nog een aantal kleinere steden, die door de oorlog gespaard werden, en waar het oude centrum nog wel echt origineel is. Deze waren oorspronkelijk allemaal opgebouwd binnen een versterking van muren met een omwalling, waarvan nog veel intact is. Soms ook een burcht of kasteel om de stad te verdedigen. Mooie steden die ik bezocht zijn onder andere Lublin, Lancut, Tarnow en Chocholow, ... op zich allemaal veel gezelliger dan de grote steden.

Het valt wel op dat zowel grote als kleine steden veel parken hebben, met telkens veel groen in de stad zelf, en allemaal hebben ze een groot centraal plein en meerdere markten, dikwijls omringd door veelkleurige gebouwen. Ik had er zelfs twee prachtige locaties en onvergetelijke ervaringen, waarbij ik het niet erg zou gevonden hebben om er iets langer te moeten verblijven. Na zo'n kort verblijf voelde ik me hier op beide plaatsen telkens al een beetje thuis (en zo iets heb ik wel tijdens elke fietsreis, in elk land tref ik wel zo'n plaatsje).

De eerste, niet gepland, toeval en een beetje geluk: in het stadje Sokolow Podlaski waren alle hotels volzet, dus fietste ik verder naar het volgende stadje Wegrow op 1 uur afstand, maar reeds na 7 km zag ik 'Zajazd Forest' een hotel-restaurant midden in de bossen. Wat een verrassing, wat een ervaring, want luxe voor weinig geld, gezelligheid als in geen ander, avondmaal zo Pools als Pools kan zijn (rode bietensoep, aardappelpannenkoek met goulash, een

stuk taart met koffie en als afsluiter een Wodka natuurlijk). Dit is dan zo'n plaats waar je de avond doorbrengt samen met de lokale bevolking, en hier steek ik dan toch weer heel wat op van hun manier van leven.

De tweede ook niet gepland, ook toeval en ook een beetje geluk: in het dorpje Chocholow was het hotel waar ik aanbelde ook volzet, de eigenares verwees me door naar de burens, hij was landbouwer en zijn vrouw verhuurde een paar kamers. Als boerenzoon voelde ik me daar onmiddellijk thuis, en ik werd er zelfs betrokken bij hun dagelijks werk, tot zover dat ik de volgende morgen samen met hen het ontbijt had en 's middags een halve kilo vers gerookte worsten kreeg.

En dit is dan weeral zo mooi aan een fietsreis zoals deze, trouwens in welk ander land dan ook, zolang je open staat voor de eigenheid van die andere cultuur, je respect hebt voor al hun ingeburgerde tradities, en je er dan ook nog de beste reisperiode kunt uitkiezen wat weersomstandigheden betreft, je wordt er steeds maar rijker van. Neen, niet in geld, maar rijker aan kennis door de vele nieuwe zaken die je hebt gezien en meegemaakt, en tevens rijker aan levensvreugde door de herinnering aan ontmoetingen en de meerwaarde aan kennis. Maar vrees niet dat hier problemen van komen, want enkel rijkdom door geld is bederfelijk en gevaarlijk, dit soort rijkdom in kennis en ervaringen is echt wel verrijkend zonder nevenwerkingen.

Ik ben dit reisverslag gestart met een krachtige inleiding, en sluit hier nu ook af met een straf einde. Maar gelukkig heb ik tussendoor toch meer leuke ervaringen, enkele fantastische ontmoetingen en veel gezellige dagen gehad in dit land. Eigenlijk is de oorlogsgeschiedenis wel goed gekend, en wist ik wel wat er gebeurd was, maar nu heb ik toch gezien dat de realiteit nog veel erger was, gewoonweg niet te vatten voor een logisch denkend iemand "Waartoe de mens in staat was". Dus zijn al de historische plaatsen die ons herinneren aan deze gruwelijke daden, zowel hier als in de rest van Europa, de vele musea, de kerkhoven, de standbeelden en andere herdenkingstekens, ... toch wel een noodzaak om te behouden voor de volgende generaties en hen te laten beseffen "Waartoe de mens in staat is".

Maar de optimist die ik ben: het ene (WO-II) is al lang voorbij en het andere (religieus extremisme) is volgens mij ook geen lang leven meer beschoren, behalve enkele individuele uitzonderingen die (zowel binnen als buiten een religie) altijd zullen blijven bestaan. En het meest positieve, de Pool leeft gewoon verder, of meer nog, hij wil vooruit en alle achterstand inhalen. De kracht waarmee ze alles terug opgebouwd hebben en nog verder moderniseren kan een voorbeeld zijn voor iedereen.